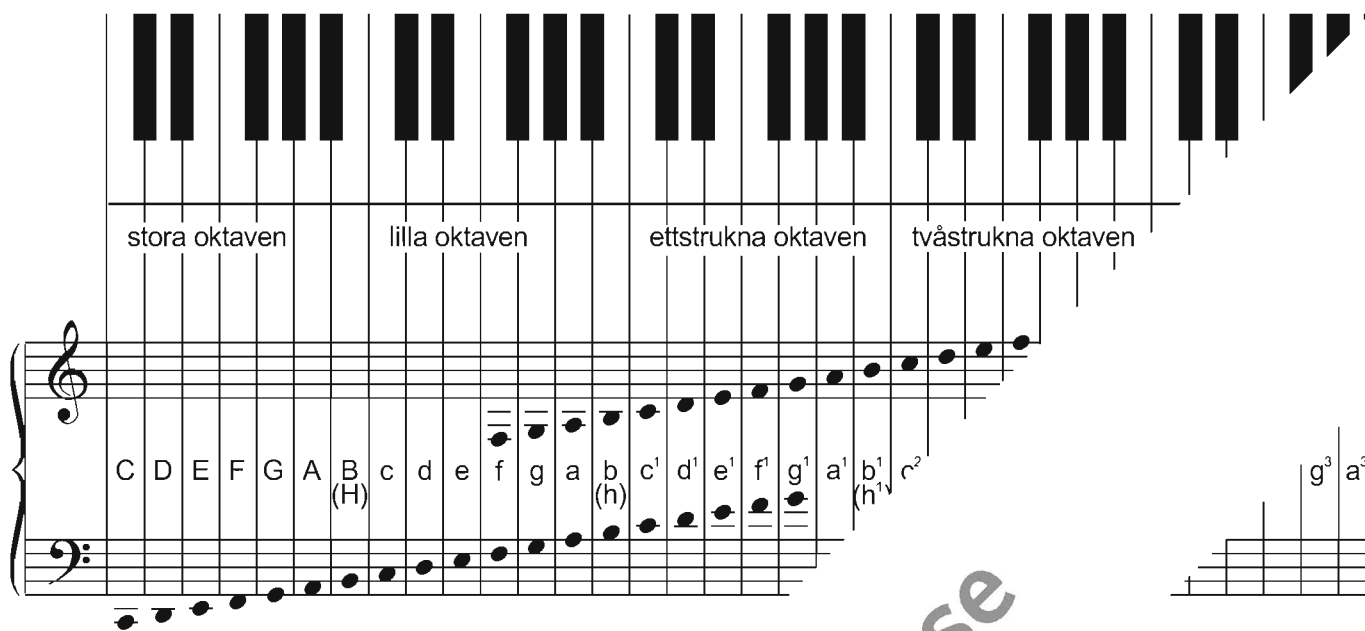

KLAVIATUREN OCH NOTSYSTEMET

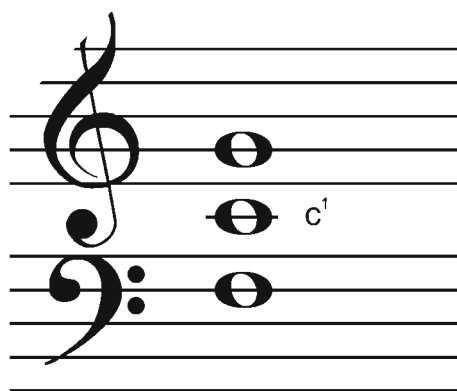
Stor eller liten bokstav med eller utan siffra visar var på klaviaturen.
 T.ex. "stora C", "lilla f", "tvåstrukna a" etc.
 Ettstrukna c hittar man på ett piano precis på mitten (c' är ett oktav högre).

Den naturliga durskalan har halva tonsteg mellan tredje och fjärde samt mellan sjunde och åttonde tonen.

I stället för H används numera ofta den engelska benämningen B även i Sverige.

Var var
 nets f i lilla
 an ligger.

fjärde mellanrummet
 tredje mellanrummet
 andra mellanrummet
 första mellanrummet

femte linjen
 fjärde linjen
 tredje linjen
 andra linjen
 första linjen

NOTSYSTEMET OCH NOTERNA

Notsystemet består av fem linjer och fyra mellanrum.

Skaften på noterna från de två nedersta linjerna ska gå uppåt och sitta på notens högra sida.

Skaften på noterna från de två översta linjerna ska gå neråt och sitta på notens vänstra sida.

Om noterna går ovanför eller under notsystemet behövs hjälplinjer.

1 Skriv noternas namn.

lilla oktaven ettstrukna oktaven tvåstrukna oktaven

Oktavnamn

2 Förse noterna med namn och notskaft i nedanstående exempel.

stora oktaven lilla oktaven

NOTVÄRDEN

helnot

halvnot

fjärdedelsnot

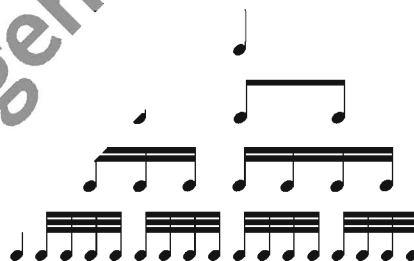
åttondelsnot

sextondelsnot

trettiotvåondelsnot

www.gehrmans.se

3 En är "

delar

En är lika lång som ___ () åttondelar

() fjärdedelar

En är lika lång som ___ () sextondelar

___ () åttondelar

En är lika lång som ___ () sextondelar

är lika lång som 16 sextondelsnoter!

efter noten förlänger noten med halva värdet.

är lika lång som 3

är lika lång som _____

är lika lång som _____

är lika lång som _____

BAS- OCH DISKANTKLAV

Bas- och diskantklav kallas också F-klav respektive G-klav.

5 Skriv notens namn under varje exempel.

Five musical staves, each with a single note. From left to right: a bass clef with a note on the first line (F); a treble clef with a note on the first line (G); a treble clef with a note on the second line (A); a bass clef with a note on the first line (F); and a bass clef with a note on the second line (G). Below each staff is a horizontal line for writing the note's name.

6 Rita rätt klav framför varje not.

Six musical staves, each with a single note and a blank clef line to its left. From left to right: a note on the first line with clef line 'A'; a note on the first line with clef line 'F'; a note on the second line with clef line 'A'; a note on the first line with clef line 'G'; a note on the first line with clef line 'G'; and a note on the second line with clef line 'G'.

7 Skriv notens namn under varje exempel

Eight musical staves with single notes. The first two are in treble clef (notes on second and third lines). The next two are in bass clef (notes on first and second lines). The last four are in various clefs: bass clef (first line), treble clef (first line), bass clef (first line), and treble clef (first line). Below each staff is a horizontal line for writing the note's name.

(se notationslära avsnittet på sidan 1).

Five musical staves with single notes and labels below them. From left to right: a note on the first line labeled 'g¹'; a note on the first line in bass clef labeled 'G'; a note on the first line in treble clef labeled 'c²'; a note on the first line in bass clef labeled 'f'; and a note on the first line in treble clef labeled 'e¹'.

TAKTARTER

I början av ett musikstycke finns taktarten angiven, t.ex. $\frac{2}{4}$ $\frac{3}{4}$ $\frac{4}{4}$ $\frac{3}{8}$ $\frac{6}{8}$ $\frac{2}{2}$ $\frac{4}{2}$ $\frac{9}{8}$ $\frac{12}{8}$ $\frac{5}{4}$

Översta siffran (täljaren) visar hur många slag man ska räkna i varje takt.
Nedersta siffran (nämnaren) visar vilket notvärde som ska räknas.

C ses ibland i stället för $\frac{4}{4}$ $\text{C} = \frac{2}{2}$ "alla breve", anger två slag i takten.

Taktart: $\frac{4}{4}$

9 Skriv in taktarten i varje exempel och klappa eller knacka rytmen ' /

Skriv in noter vid * så

klappa eller knacka rytmen.

10 $\frac{3}{4}$ || $\frac{4}{4}$ ||

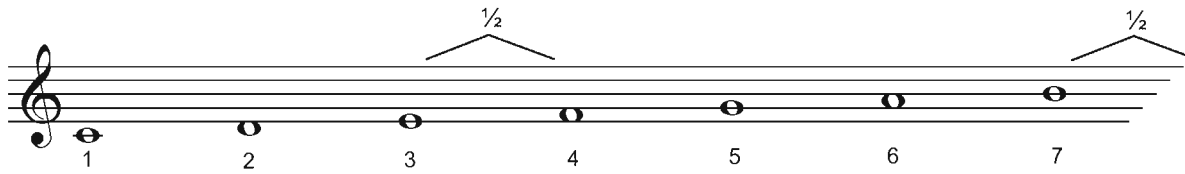
 * || $\frac{3}{4}$ * ||

 * || $\frac{2}{4}$ * ||

$\frac{6}{8}$ * || $\frac{6}{8}$ * ||

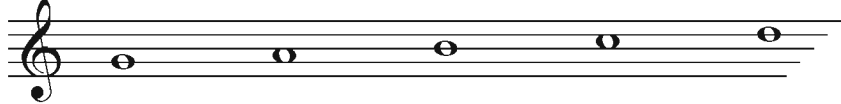
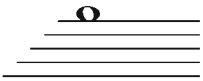
DURSKALORNA OCH DERAS FÖRTECKEN

En durskala har halva tonsteg mellan tredje och fjärde samt mellan sjunde och åttonde tonen. På pianot syns det tydligast i C-dur, som inte har några förtecken (se klaviaturen på sidan 1).

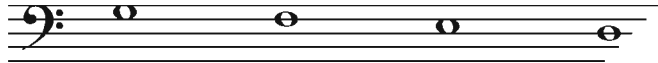
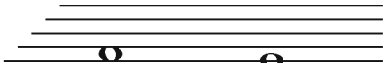

- 26 Märk ut de halva tonstegen i skalorna med och sätt dit tillfälliga höjnin

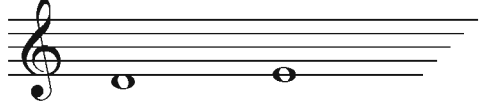

G-dur uppåt

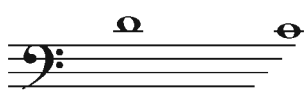
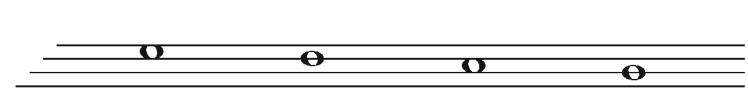
G-dur neråt

D-dur uppåt

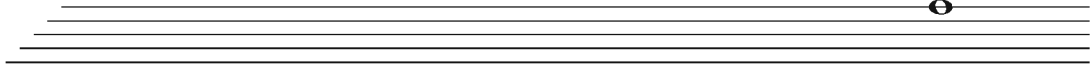
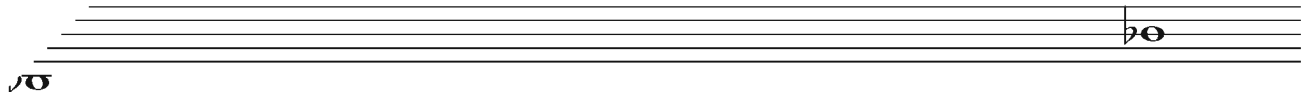

D-dur neråt

www.gehrmans.se

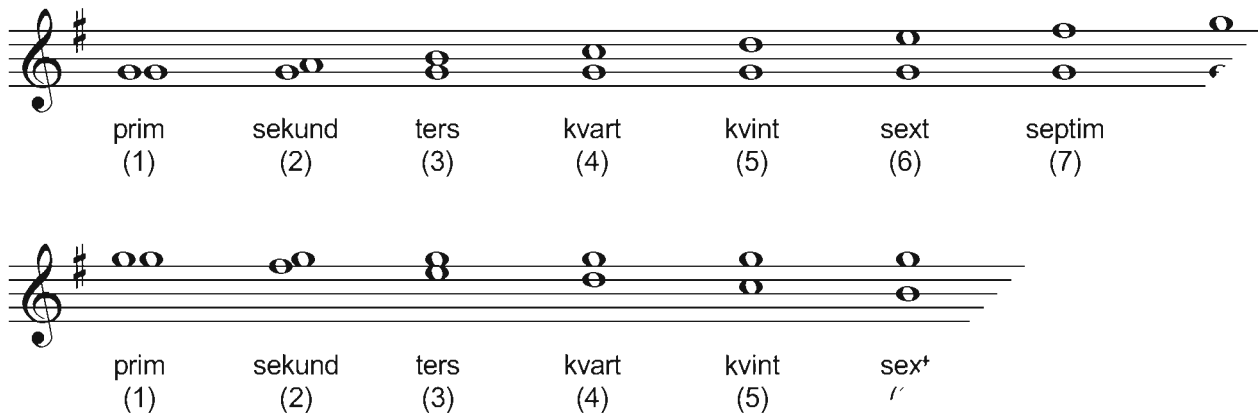
- 27 Här kr
Glä .en. Skriv dit noterna som fattas och märk ut de halva tonstegen med

Det engelska ordet för dur är "major".

INTERVALL

Avståndet mellan två toner kallas intervall. Intervallen har olika namn beroende på avståndet mellan tonerna.

prim (1) sekund (2) ters (3) kvart (4) kvint (5) sext (6) septim (7)

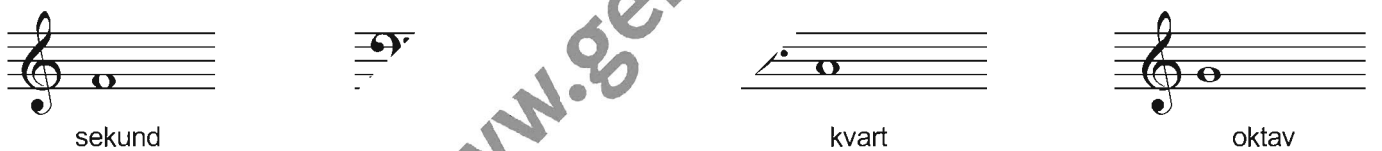
prim (1) sekund (2) ters (3) kvart (4) kvint (5) sext (6)

- 32 Öva intervall-läsning i följande övningar. Öva också att sjunga eller

kvart

- 33 Fyll i rätt intervall med en helnot.

sekund kvart oktav

- 34 Skriv in intervaller i melodier i melodierna nedan.

Auld larr trad.

..sik W.A. Mozart

Over the Rainbow H. Arlen/E.Y. Harburg

DURTREKLANG

En durtreklng är ett ackord som består av grundton, stor ters och ren kvint.

- 38 Läggtill ters och kvint och ange treklangens beteckning i nedanstående exempel.

- 39 Skriv hela treklngen.

OMVÄNDNINGAR

En treklng kan spelas i tre olika lägen:

... som kvartsextackord.

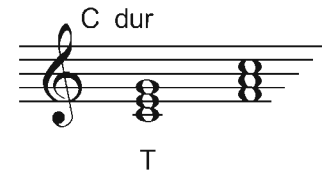
Här

- 40

...id används benämningen tersläge om första omvändningen och kvintläge om andra omvändningen.

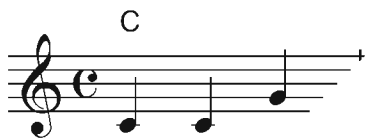
FUNKTIONSANALYS

I ackordsammanhang heter skalans första ton TONIKA (T), fjärde tonen SUBDOMINANT (S) och femte tonen DOMINANT (D). Treklängerna på dessa toner kallas för tonartens huvudtreklanger.

T S D T kallas fullständig helkadens och är enligt funktionsteorin urformen för all dur/m. Titta på sidan 20 hur subdominanten och dominanten ligger i förhållande till tonikan.

Det finns en mängd musik som bygger r

„lilla stjärna”.

44 Bokstäverna r
Skriv en ful'

ackorden och kallas ackordbeteckningar.
Beteckningar i tonarterna G och F.

„d på mollskalans toner, men dominantackordet spelas oftast i dur.

ACKORDBETECKNINGAR

C Cm Cm^{b5} C+(C^{#5}) Csus4 C6 C7

(förminskad kvint) (överstigande kvint) (med kvart, utan ters)

Cm7 Cm7^{b5}(C^ø) Cmaj7 (C Δ) Cm Δ Cdim (C^o) Cadd⁹

(liten septim) (stor septim) (små ters)

En fyrklang kan vara utan kvint. Siffran 7 (utan maj) avser alltid liten septim.
 I ett 9-ackord ingår septim, i ett add9-ackord ingår inte septim.
 Nona = skalans nionde ton.

sus (suspended) = oupplöst maj (major) = minskad

45 Fyll i noter så att det motsvarar ackordbeteckningarna

B^b Gm7

G^o Esus

Ackorden kan skrivas i spritt eller trångt grundläge (se sidan 16) och

attare analysera ett ackord, kan man sätta ackordet i

C-dur

trångt läge spritt läge sammantrångt läge

46

7

STACCATO OCH PORTATO

Staccato utmärks med punkter. Tonerna ska spelas korta, med "luft" mellan.

Sonat "Pathétique" L.v. Beethoven

staccato legato

Portato utförs med mjuk tonansats, mittemellan legato och staccato, och kan anges på olika sätt: med streck och båge, med punkt, streck och båge eller med punkt och streck.

UTSMYCKNINGAR (ORNAMENTIK)

Pralldrill noteras:

aras:

Utförs: eller: | Utförs: eller:

Dubbelslag är en grupp toner. Observera skillnaden i placering.

Noteras:

Utförs:

från ca 1800) börjar drillen i regel på tonen över huvudtonen. (ex. Beethoven och Chopin) börjar drillen vanligast på huvudnoten, om inget annat anges.

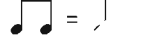
Arpeggio noteras:

Utförs i äldre musik: *tr* Utförs i senare musik: (efterslag) Utförs: eller:

LITE OM BLUES, JAZZ OCH POP

De grundläggande funktionerna – tonika, subdominant och dominant (T, S, D) och deras mollparalleller (Tp, Sp, Dp) spelar stor roll för harmonik och uppbyggnad i blues, jazz och pop, likaväl som i visform. Funktionsanalys är ett sätt att klargöra olika klangers relationer till varandra.

En blues är oftast på 12 takter, men kan ha olika ackordföljd.

Noteringen brukar vara "raka" åttondelar, som sedan spelas med triolkänsla, s.k. "trio feeling":

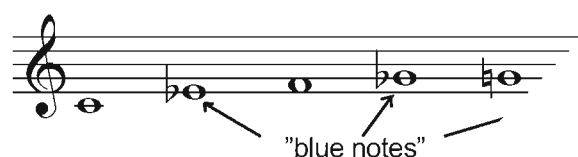
Här är ett exempel på en enkel 12-takters blues i C-dur:

fras				fras				fras			
C7	F7	C7	C7	F7	F7	C7	C7	G7	F7	C7	C7
T	S	T	T	S	S	T	T	D	S	T	

"Melodislingan" kan bestå av ett riff (melodisk fras som upprepas, ibland med lite byggd på toner från ackordet eller från grundtonens bluesskala.

sk)

Bluesskala i C:

Exempel på fyra tacters riff med treklanger.

dra melodin till G-durs treklang vid G7!

Två tacters riff på bluesskalan.

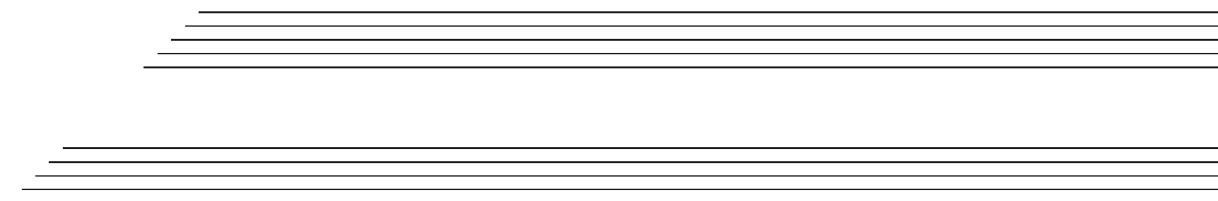

71 Transponera blues:

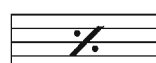

72 Vä:

är ett eget) och transponera till F. Rytmisk/melodisk ändring är tillåten.

Örers hands ackord:

= som föregående takt

HARMONIK OCH ACKORDFÖLJDER I POPMUSIK

Popharmoniken har också sina rötter i blues. Man använder gärna "rena" treklanger, men blandar även med mer avancerade ackord som t.ex. add9, maj7, sus och 9-ackord etc. Musiken bygger ofta på en harmoniföljd som upprepas, som i nedanstående exempel. Synkoper (se sidan 27) är också vanliga.

- 76 I exemplet "Let it be" finns sju synkoper. Markera dem med *

Let It Be (rena treklanger och harmonisk upprepning). Förslag till kompryt:

I Believe I Can Fly (harmonisk upprepning på två takter)

R. Kelly

- 77 Vilka toner ingår i Am7^b5? _____

Skönheten och Odjuret (Beauty and the Beast)

A. I. Menken/H. E. Ashman

- 78 Vilka toner ingår i Fadd^r?

- 79 Utgå från följande ackordanalyser.

Th

B Andersson/B Ulvaeus

Bokstaven efter snedstrecket = bastonen

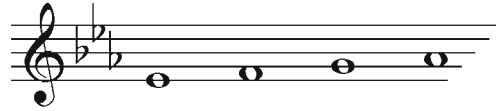
IMPROVISATION

Improvisation är melodislingor som skapas direkt vid utförandet – helt fritt, på en melodi eller på en given ackordföljd. Ackordföljden kan t.ex. vara från en melodi eller rundgång. Till en rundgång passar melodislingor på grundtonens '.

Rundgång: E \flat Cm7 Fm7 B \flat 7

OBS! Skalans toner ingår i ackorden.

85 Börja med att improvisera på E \flat -skalans första fem toner:

Rytmer och betoningar är viktiga! Här kommer två melodislingor (fraser) inom E \flat -dur. Kompet kan t ex bestå av grundton och kvint (utan ters) i halvnoter.

86 "Improvisera" vidare och för in noterna i ovr. Glöm inte frasering, och försök "landa" p $^{\circ}$

För samspel: använd ackordmodell! måste transponeras upp en ton.

.ima rytm eller hitta på eget.
. ackordet.

. rundgången till E \flat -dur. Kom ihåg att B \flat -instrument

87 Gör en improvisation p $^{\circ}$. Tänk sångbart! Nynr kan du prova mer!

.oner från de aktuella ackorden eller från F-durskalen.
på de första takterna (rytmen är från sidan 6). Som kompryt

. några melodislingor och öva dem i olika tonarter – men målet ska vara att kunna improvisera direkt på .kord. Kom ihåg: Örat är alltid det bästa hjälpmedlet!